

Rapport visitatie 16 augustus 2019

VETERANENBEGRAAFPLAATS

Loenen

(versie 04-10-2019)

www.natuurzonderdrempels.nl

C.J. van Helteren, secretaris
Landkaartje 11
4904 ZR OOSTERHOUT
cjhelteren01@hetnet.nl

Toegankelijkheid van de nieuwe Veteranenbegraafplaats te Loenen

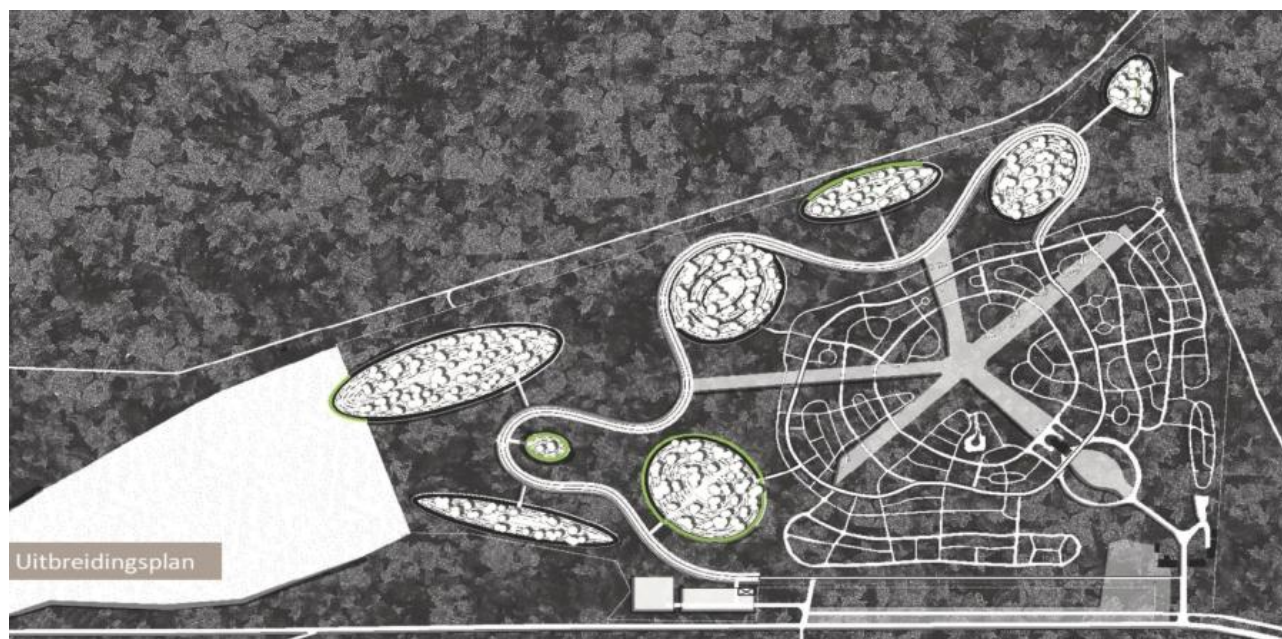
De visitatie

Op 16 augustus 2019 heeft een visitatiecommissie van het kenniscentrum Groen & Handicap een bezoek gebracht aan de nieuwe Veteranenbegraafplaats te Loenen om met name te kijken naar de bereikbaarheid van het gebied, de toegankelijkheid en de bruikbaarheid van voorzieningen (btb). Dit advies is gebaseerd op het handboek '[Samen Op Pad](#)' van het kenniscentrum Groen & Handicap.

De **visitatiecommissie** bestond uit:

Cees van Helteren	Secretaris van het Kenniscentrum Groen & Handicap
Job Haug	Bouwkundig Adviseur Toegankelijkheid van het Kenniscentrum Groen & Handicap
Roel Broer	Hoofd Beheer en Onderhoud Oorlogsgravenstichting
Maarten Klont	AnteaGroup-adviseur Bouw)
Fokko Spoelstra	Projectleider Veteranenbegraafplaats Loenen

Overzicht terrein

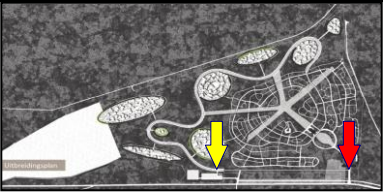
De Veteranenbegraafplaats gaat deel uitmaken van het terrein van de Erebegraafplaats, maar krijgt een eigen ingang. Bij de Veteranenbegraafplaats is extra aandacht voor de toegankelijkheid. Dat komt tot uiting in het ontwerp van de parkeerplaats, de entree, het ontwerp van de kamers en het ontwerp van het paviljoen.

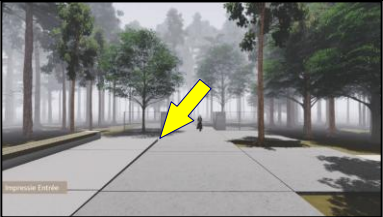
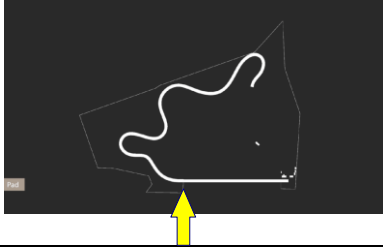

De Erebegraafplaats blijft de entree voor bezoekers in het algemeen. De toegankelijkheid met name van de entree is niet ideaal, daarom zijn er wel enkele aandachtspunten in deze rapportage opgenomen.

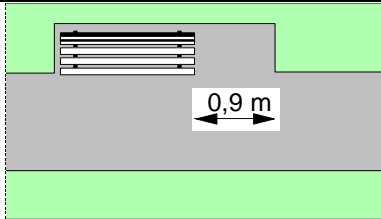

4. Bevindingen en advies

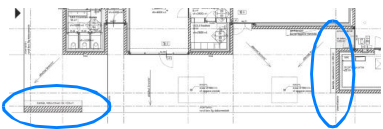
( ) = geeft locatie op de plattegrond aan.		Essentieel voor toegankelijkheid			
		Urgent maar van iets lagere orde			
		Minder urgent			
		Voldoet al			
		Geen opmerking/geen prioriteit			
No	Onderwerp	no	Advies	Prioriteit	
Openbaar vervoer					
1.	<p>Er is geen halte van het openbaar vervoer op korte afstand. Ouderen en gehandicapte bezoekers die afhankelijk zijn van het openbaar vervoer zullen gebruik maken van een taxi, de regiotaxi of Valys. Voor hen is het belangrijk dat voor de taxichauffeur duidelijk is waar bezoekers kunnen worden afgezet en waar bezoekers worden afgehaald. Wanneer bezoekers enige tijd moeten wachten op hun vervoer is het van belang dat er een beschutte plek is met zitgelegenheid.</p>		<ul style="list-style-type: none"> Breng vlak bij de voorrij en afzetlocatie een beschutte zitgelegenheid aan waar men kan wachten. Zorg dat deze beschutte zitgelegenheid vanuit de aanrijdende taxi goed zichtbaar is. 		
Parkeerplaatsen					
2.	<p>Volgens het plan komen er 5 haakse algemene gehandicapten parkeerplaatsen (AGP). Een AGP dient zo vorm te worden gegeven dat er zowel een rolstoel naast als achter de auto kan staan. Tevens is het wenselijk dat achter de auto extra ruimte is voor een lift of helling achter de auto/bus. Haakse parkeerplaatsen hebben de voorkeur omdat de rijbaan tijdelijk gebruikt kan worden bij het uitstappen. De AGP's dienen minimaal 3,5 m breed te zijn.</p>		<ul style="list-style-type: none"> Zorg dat de AGP's minimaal 3,5 m breed zijn en dat deze breedte duidelijk zichtbaar is met behulp van een markering. Zie ook 'Voetpaden voor iedereen'. 		
3.	<p>Zorg dat bij het aanrijden naar de parkeerplaats de AGP's direct duidelijk zichtbaar zijn.</p>		<ul style="list-style-type: none"> Voorzie elke AGP van verkeersbord E6. 		

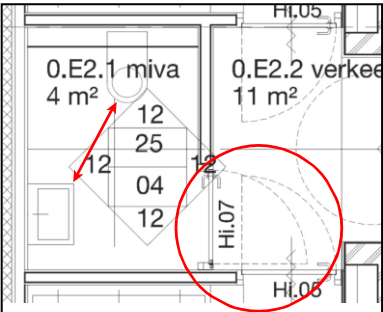
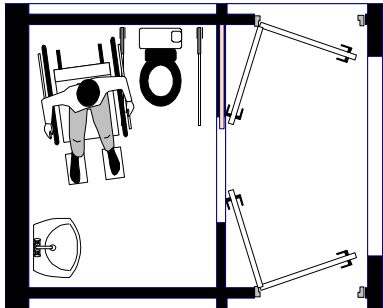
( ) = geeft locatie op de plattegrond aan.		Essentieel voor toegankelijkheid	Red	
		Urgent maar van iets lagere orde	Yellow	
		Minder urgent	Blue	
		Voldoet al	Green	
		Geen opmerking/geen prioriteit	White	
No	Onderwerp	no	Advies	Prioriteit
4.	<p>Het is wenselijk dat de ondergrond vlak en verhard is. Grind, zoals op de parkeerplaats bij het Ereveld, is ongeschikt voor mensen met een rollator of rolstoel. Ook halfverhardingen zijn ongeschikt omdat deze gevoelig zijn voor de wielen van auto's met name wanneer er gedraaid wordt.</p> 		<ul style="list-style-type: none"> Zorg dat er tussen de AGP's en het toegangspad geen abrupte hoogteverschillen zijn. Pas een vlakke verharding toe. 	Red
Fietsparkeerplaatsen				
5.	Een deel van de bezoekers zal met de fiets de veteranenbegraafplaats bezoeken. Daaronder kunnen zich gehandicapten bevinden die gebruik maken van afwijkende fietsen zoals een driewieler of een tandem.		<ul style="list-style-type: none"> Zorg voor dat er vlak bij de toegang geschikte fietsparkeerplaatsen zijn. 	Red
6.	Steeds meer mensen maken gebruik van elektrische fietsen, ook ouderen en gehandicapten.		<ul style="list-style-type: none"> Zorg dat er bij de fietsparkeerplaatsen oplaatmogelijkheden zijn voor elektrische fietsen. 	Yellow
Entree terrein				
7.	<p>De veteranenbegraafplaats heeft een eigen entree (gele pijl). Volgens het plan is de parkeerplaats en zijn de paden goed toegankelijk. De parkeerplaats en de paden bij de entree van het Ereveld (rode pijl) zijn door het grind ongeschikt voor rollator- en rolstoelgebruikers.</p> 		<ul style="list-style-type: none"> Wij adviseren om ook plannen te maken voor de bereikbaarheid en de toegankelijkheid van het Ereveld. 	Yellow
8.	Volgens het plan wordt de entree van het terrein voorzien van betonnen platen.		<ul style="list-style-type: none"> Zorg dat er vanaf de rijbaan een logische looproute is zonder hoogteverschillen. 	Red

( ) = geeft locatie op de plattegrond aan.		Essentieel voor toegankelijkheid	Red	
		Urgent maar van iets lagere orde	Yellow	
		Minder urgent	Blue	
		Voldoet al	Green	
		Geen opmerking/geen prioriteit	White	
No	Onderwerp	no	Advies	Prioriteit
9.	Volgens de afbeelding zitten er tussen de betonnen platen hoogteverschillen. 		<ul style="list-style-type: none"> Het advies is om geen abrupte hoogteverschillen toe te passen om valincidenten te voorkomen. Zorg in elk geval dat abrupte hoogteverschillen van bovenaf goed zichtbaar zijn. Bijvoorbeeld door een contrasterende markering aan te brengen. 	Red
Toegangspad Veteranenbegraafplaats				
10.	Het toegangspad naar de Veteranenbegraafplaats bestaat uit vlak asphalt en is goed toegankelijk. 		<ul style="list-style-type: none"> Voldoet. 	Green
11.	Het verharde toegangspad (asfalt) zal langs verschillende kamers leiden en sluit uiteindelijk aan op de halfverharde paden (bosgrond) van de Erebegraafplaats. De lengte van het verharde pad vanaf de toekomstige parkeerplaats is ca 1,3 km. Er ontbreekt een rondgaand pad en wandelaars zullen ofwel dezelfde weg terug moeten lopen of de route moeten vervolgen over de halfverharde paden op het Ereveld en het grindpad (ongeschikt voor rollators en rolstoelen) bij de toegang van het Ereveld.		<ul style="list-style-type: none"> Het advies is om ook plannen te maken voor het aanbrengen van een toegankelijke infrastructuur op het Ereveld aansluitend op het asfaltpad (bijvoorbeeld de lichtblauwe route). 	Yellow

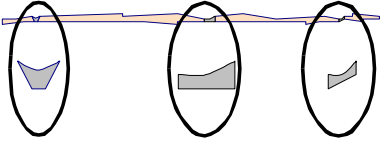

() = geeft locatie op de plattegrond aan.		Essentieel voor toegankelijkheid		Prioriteit
		Urgent maar van iets lagere orde		
		Minder urgent		
		Voldoet al		
		Geen opmerking/geen prioriteit		
No	Onderwerp	no	Advies	
12.	<p>Langs het asfaltpad is beperkte zitgelegenheid.</p> <p>Verwacht mag worden dat de leeftijd van de bezoekers sterk zal variëren en dat er regelmatig bezoekers zullen zijn die geen grote afstanden kunnen lopen.</p> <p>Algemeen advies is om om de 200 meter zitgelegenheid aan te brengen.</p> <p>Bij een pad van 1,3 km betekent dat ongeveer 6 banken.</p> 		<ul style="list-style-type: none"> Zorg dat de banken aansluiten op het asfalt pad of dat zij via een vlak verhard pad bereikbaar zijn met een rolstoel. Zorg dat de grond voor de bank vlak is. Zorg dat een rolstoel naast de bank plaats kan nemen. 	
13.	<p>Bij het lopen over het pad en het gebruik van de zitgelegenheden is het mogelijk om de bezoeker stof tot nadenken mee te geven.</p>		<ul style="list-style-type: none"> Zorg dat eventuele teksten, afbeeldingen of beelden die in de toekomst mogelijk geplaatst worden ook geschikt zijn voor mensen met beperkingen. Denk aan <ul style="list-style-type: none"> Volledige teksten (doven/slechthorenden) Goed leesbare teksten (slechtzienden) Voelbare beelden (blinden) Verhalen in de cloud (blinden) Enz <p>*bovenstaande suggesties zijn ook waardevol voor alle andere bezoekers.</p>	
Gebouw				
14.	<p>Mensen die geen grote afstanden kunnen lopen mogen worden afgezet bij het paviljoen.</p>		<ul style="list-style-type: none"> Geef bij de toegang van het terrein aan dat bezoekers van het paviljoen, die geen grote afstanden kunnen lopen, mogen worden afgezet bij het paviljoen. 	

( ) = geeft locatie op de plattegrond aan.		Essentieel voor toegankelijkheid		Prioriteit
		Urgent maar van iets lagere orde		
		Minder urgent		
		Voldoet al		
		Geen opmerking/geen prioriteit		
No	Onderwerp	no	Advies	
15.	Het hoogteverschil tussen het vloerpeil van het paviljoen en het aansluitende asfaltpad is volgens de doorsnede 1 m. Dit wordt overbrugd door een helling met een lengte van 30,84 m. Dat wil zeggen dat de hellingshoek minder dan 1 : 25 bedraagt.		<ul style="list-style-type: none"> De helling voldoet. 	
16.	Buiten onder het dak van het paviljoen zijn ook enkele banken gepland. 		<ul style="list-style-type: none"> Zorg dat deze banken prettig zitten, voldoende rugsteun geven en niet te koud aanvoelen. Zorg dat de banken niet te laag zijn. Wij adviseren een zithoogte van 46 cm. Zorg dat er ook enkele armleuningen zijn voor mensen die moeite hebben om te gaan staan. 	
17.	Alle toegangsdeuren zijn voorzien van drangers. Bezoekers met een rollator, rolstoel of scootmobiel zijn in het algemeen niet in staat om deuren met drangers zelfstandig te openen. Het VN-verdrag voor mensen met een handicap stelt dat mensen zelfstandig gebruik moeten kunnen maken van de voorzieningen.		<ul style="list-style-type: none"> Geadviseerd wordt om tenminste de hoofdingangsdeur van het paviljoen te voorzien van een deurautomaat. 	
18.	Volgens het bouwbesluit zijn drempels tot maximaal 20 mm hoogte toelaatbaar. Veel rolstoelgebruikers ervaren drempels als zeer vervelende obstakels (denk aan mensen met rugklachten). De wens is, dat er helemaal geen drempels zijn.		<ul style="list-style-type: none"> Probeer het gebouw en alle deuren (ook de nooddeuren) zonder drempels te ontwerpen. 	
19.	Het paviljoen heeft een aantal ramen van de vloer tot het plafond en mogelijk ook glazen deuren. Het is van belang dat mensen niet ongemerkt tegen het glas lopen.		<ul style="list-style-type: none"> Wanneer er glazen deuren zijn, zorg dat deze goed zichtbaar zijn. Wanneer een deur volledig uit glas bestaat is een duidelijke markering noodzakelijk. Zie ook brochure 'Toegankelijk bouwen'. Zorg dat glazenwanden goed zichtbaar zijn. 	

( ) = geeft locatie op de plattegrond aan.		Essentieel voor toegankelijkheid		
		Urgent maar van iets lagere orde		
		Minder urgent		
		Voldoet al		
		Geen opmerking/geen prioriteit		
No	Onderwerp	no	Advies	Prioriteit
Paviljoen (toilet)				
20.	<p>Beide (buiten) toegangsdeuren zijn voorzien van drangers. Bezoekers met een rollator, rolstoel of scootmobiel zijn in het algemeen niet in staat om deuren met drangers zelfstandig te openen. Het VN-verdrag voor mensen met een handicap stelt dat mensen zelfstandig gebruik moeten kunnen maken van de voorzieningen.</p>		<ul style="list-style-type: none"> Het advies is om tenminste één toegangsdeur naar de toiletten te voorzien van een deurautomaat. 	
21.	<p>In het ontwerp van het toilet zitten een aantal conflicten. De deuren draaien tegen elkaar in (rode cirkel) en de ruimte tussen de closetpot en de wasbak is waarschijnlijk minder dan 90 cm waardoor een rolstoel niet naast de closetpot kan staan (uitgangspunt is dat een rolstoel recht voor de closetpot en naast de closetpot moet kunnen staan (90 x 120 cm). Tevens moet de rolstoel kunnen draaien (draaicirkel minimaal 1,5 m).</p>		<ul style="list-style-type: none"> Het voorportaal is te klein om alle deuren een vrije draairuimte te geven. Het advies is om de toiletdeur van het toilet te voorzien van een schuifdeur. 	
			<ul style="list-style-type: none"> Zorg dat een eventuele schuifdeur veilig is. Zorg dat de vrije doorgang minimaal 850 mm is. Zorg dat vingers niet worden afgekneld (hou voldoende ruimte tussen de wand en de deurgreep). Zorg voor een soepel glijmechanisme. 	
			<ul style="list-style-type: none"> Zorg dat er naast de closetpot minimaal 90 cm vrije ruimte is. Zorg dat er tussen de wasbak en de closetpot minimaal 90 cm vrije ruimte is. Voor de inrichting zie ook brochure 'Sanitair' 	

No		Onderwerp	no	Advies	Prioriteit
		( ) = geeft locatie op de plattegrond aan.		Essentieel voor toegankelijkheid	Red
				Urgent maar van iets lagere orde	Yellow
				Minder urgent	Blue
				Voldoet al	Green
				Geen opmerking/geen prioriteit	White
No		Onderwerp	no	Advies	Prioriteit
Paviljoen (aula)					
22.	In de aula vinden bijeenkomsten plaats waar vanaf een centrale plaats gesproken wordt, waar muziek gemaakt wordt of via een geluidsinstallatie wordt afgespeeld en waar ceremonies plaats vinden waar mensen naar kijken. Tegelijk kijken de mensen door het glas naar buiten en kan de hoeveelheid licht die door het raam naar binnenkomt de zichtbaarheid van sprekers e.d. verminderen. In de afbeelding is duidelijk te zien dat de hoeveelheid licht op de spreker achter het kathedr te weinig is ten opzichte van het buitenlicht.			<ul style="list-style-type: none"> Zorg voor een goede akoestiek met weinig nagalm. Zorg voor een hoog lichtniveau zodat ceremonies en gezichten van sprekers goed zichtbaar zijn in verband met spraakafzien. Voorkom verblinding (zie ook het item verlichting). Breng een installatie aan voor slechthorenden. 	Red
23.	Het aantal rollator en rolstoelgebruikers zal altijd anders zijn. Ook kan men zelden van te voren bepalen waar mensen met een rollator of rolstoel plaatsnemen. Het is wel wenselijk dat rolstoelgebruikers naast familieleden, kennissen en vrienden kunnen plaatsnemen en niet voor de rijen plaats moeten nemen. Geadviseerd wordt om de indeling zo flexibel mogelijk te houden. Dat is mogelijk door de eerste rij te voorzien van losse verplaatsbare stoelen en door te zorgen dat rolstoelgebruikers altijd naast elke rij plaats kunnen nemen.			<ul style="list-style-type: none"> Voorzie de eerste rij van losse verplaatsbare stoelen. Zorg dat rolstoelgebruikers altijd aan beide zijden van elke rij plaats kunnen nemen. 	Red
24.	Sprekers hebben verschillende lengten en er zullen soms ook sprekers zijn in een rolstoel of die moeten zitten.			<ul style="list-style-type: none"> Zorg dat het kathedr geschikt is voor iedereen en in hoogte verstelbaar is. 	Red
Expositieruimte					
25.	De Expositieruimte is zonder drempels en tussendeuren te bereiken.			<ul style="list-style-type: none"> Voldoet. 	Green

() = geeft locatie op de plattegrond aan.		Essentieel voor toegankelijkheid		Red
		Urgent maar van iets lagere orde		Yellow
		Minder urgent		Blue
		Voldoet al		Green
		Geen opmerking/geen prioriteit		White
No	Onderwerp	no	Advies	Prioriteit
Veteranenbegraafplaats				
26.	De Veteranenbegraafplaats wordt voorzien van paden van flagstones. Wij hebben geen ervaring met goed berijdbare flagstones. Flagstones zijn niet vlak en hebben onderling kleine hoogteverschillen die nooit geheel op elkaar aansluiten. Deze hoogte verschillen variëren in een gunstig geval enige mm. Voor rolstoelgebruikers en rollatorgebruikers zal dat altijd hobbelig overkomen.		<ul style="list-style-type: none"> Flagstones zijn waarschijnlijk niet vlak genoeg, het advies is om een andere 'vlakker' afwerking toe te passen. Voordat definitief besloten wordt om flagstones toe te passen is wenselijk een proefopstelling van enkele m2 flagstones te plaatsen. De ervaring zal uitwijzen of het verstandig is deze te gebruiken. 	Yellow
27.	Door het wassen van het voegmateriaal ontstaan kleine hoogteverschillen. Voor hulpmiddelen met wielen is het van belang dat de vloer helemaal vlak is zonder hoogteverschillen.		<ul style="list-style-type: none"> Wanneer er toch flagstones worden toegepast zorg dan dat de voegen vlak en niet hol zijn. 	Red
28.	In het terrein zijn hoogteverschillen. De hellingen in het ontwerp zijn flauw en voldoen.		<ul style="list-style-type: none"> Voldoet. 	Green
29.	In het midden is een bank aangebracht met een verloop in de hoogte.		<ul style="list-style-type: none"> Zorg dat de bank prettig zit, afgerond is (niet scherp) en niet te koud aanvoelt. Zorg dat de bank geen regenwater absorbeert waardoor hij lang nat blijft. Het advies is om daar waar de bank een zithoogte heeft van 46 cm een rugsteun en enkele armleuningen aan te brengen voor mensen die moeite hebben om te gaan staan. 	Yellow
Ereveld				
30.	De parkeerplaats is voorzien van grind en is ongeschikt voor rollator en rolstoelgebruikers.		<ul style="list-style-type: none"> Geen deel van het advies. 	
31.	Er ontbreken algemene gehandicapten parkeerplaatsen.		<ul style="list-style-type: none"> Geen deel van het advies. 	

( ) = geeft locatie op de plattegrond aan.		Essentieel voor toegankelijkheid		
		Urgent maar van iets lagere orde		
		Minder urgent		
		Voldoet al		
		Geen opmerking/geen prioriteit		
No	Onderwerp	no	Advies	Prioriteit
32.	Het gebouw bij de entree is toegankelijk via een helling waar een afrijbeveiliging ontbreekt.		<ul style="list-style-type: none"> • Geen deel van het advies. 	
33.	Het gebouw bij de entree is toegankelijk via een trap waar een leuning ontbreekt.		<ul style="list-style-type: none"> • Geen deel van het advies. 	
34.	De entree van het Ereveld is voorzien van grind en is ongeschikt voor rollator en rolstoelgebruikers.		<ul style="list-style-type: none"> • Geen deel van het advies. 	
35.	De paden op het Ereveld bestaan uit grond en zijn afhankelijk van het weer redelijk berijdbaar met een rollator of rolstoel.		<ul style="list-style-type: none"> • Geen deel van het advies. 	
36.	Het is onbekend of er voldoende zitgelegenheid is.		<ul style="list-style-type: none"> • Geen deel van het advies. 	
Inrichting expositie				
37.	Aandachtspunten voor exposities		<ul style="list-style-type: none"> • Zorg dat alles zowel zittend als staand zichtbaar en leesbaar is. • Zorg dat zittende en staande mensen niet verblind worden door niet afgeschermdde lichtbronnen. • Zorg dat er manoeuvreerruimte is voor rolstoelen en scootmobielen. • Zorg dat teksten goed leesbaar zijn, <ul style="list-style-type: none"> ○ Schreefloze letter ○ Grote contrastrijke letters • Zorg dat de expositie interessant is voor mensen met een visuele beperking, <ul style="list-style-type: none"> ○ Zorg voor zinvolle tastbare onderdelen. ○ Zorg voor complete verhalen (auditief). • Zorg dat de expositie interessant is voor mensen met een auditieve beperking, <ul style="list-style-type: none"> ○ Zorg dat auditieve informatie in tekst beschikbaar is (denk aan het ondertitelen van filmfragmenten). 	

() = geeft locatie op de plattegrond aan.		Essentieel voor toegankelijkheid	Red	
		Urgent maar van iets lagere orde	Yellow	
		Minder urgent	Blue	
		Voldoet al	Green	
		Geen opmerking/geen prioriteit	White	
No	Onderwerp	no	Advies	Prioriteit
Geluidsvoorzieningen slechthorenden				
38.	Bij bijeenkomsten in de aula zullen er altijd sprekers zijn. Allereerst is het belangrijk dat spraak altijd versterkt wordt! In de praktijk zie ik vaak sprekers die denken dat ze wel goed verstaanbaar zijn, maar waar slechthorenden (vaak ouderen) uiteindelijk geen woord hebben kunnen verstaan. De spreker begint zonder microfoon vaak met 'Kan iedereen mij verstaan?'. Men moet behoorlijk assertief om in zo'n situatie te laten horen dat je niets hoort.		<ul style="list-style-type: none"> De eerste regel is dat iedere spreker altijd gebruik moet maken van de microfoon ! 	Red
39.	Omdat zalen vaak uit harde geluid weerkaatsende materialen bestaan vraagt de akoestiek extra aandacht. Dat is met name van belang voor ouderen.		<ul style="list-style-type: none"> Het is gewenst een specialist in de hand te nemen om er zeker van te zijn dat alle zalen een prettige akoestiek hebben. 	Red
40.	Zorg dat er een goede installatie is voor slechthorenden. Waarschijnlijk is de beste optie een infrarood installatie in alle zalen en infrarood ontvangers (met halslussen en een aantal met koptelefoons)		<ul style="list-style-type: none"> Zorg voor een goede installatie voor slechthorenden die in alle zalen kan worden gebruikt. 	Red
Verlichting				
41.	De leeftijd van bezoekers kan hoog zijn. Met het voortschrijden van de leeftijd verminderd het gehoor. Juist in gelegenheden waar met name een beroep wordt gedaan op het gehoor is het van belang dat het luisteren weinig energie kost. Daarom is een hoog lichtniveau van belang en tegelijk moet er alles aan gedaan worden om te voorkomen dat mensen verblind worden. Belangrijke regel is dat bezoekers nooit direct in de lichtbron kijken. Bij ouderen kan het minuten duren voordat de ogen zich na verblinding herstellen.		<ul style="list-style-type: none"> Zorg in alle ruimten voor een hoog lichtniveau. Zorg dat alle lichtbronnen goed zijn afgeschermd en diffuus licht geven (om verblinding te voorkomen). 	Red
42.	Voor spraakafzien is een goede verlichting van de spreker noodzakelijk.		<ul style="list-style-type: none"> Ga in elke zaal na of er vaste locaties zijn waar sprekers zich kunnen opstellen en of de verlichting van het gezicht van de spreker (mimiek) extra goed is. 	Red